

Avsändare:
Kommunstyrelsen
Skinnskattebergs kommun
Box 101
739 22 Skinnskatteberg

Finansdepartementet
103 33 Stockholm
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar promemorian Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner

Sammanfattning av remissvaret

Finansdepartementet har utarbetat en promemoria ”Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner (Fi25/02010). Förslaget är ute på remiss och remissvar ska ha inkommit till Finansdepartementet senast den 4 februari 2026.

Skinnskattebergs kommun är den minsta kommunen i Västmanlands län sett till invånarantal, med drygt 4 000 invånare, men den tredje största till ytan. Näringslivet består av små och medelstora företag. Kommunen har en rik landsbygd med sjöar, skogar, friluftsliv som lockar både boende och besökare. Under sommaren ökar befolkningen markant (2023 var kvoten 1,6) vilket skapar ett extra tryck på kommunal service. Skinnskatteberg är en av de kommuner som förlorar mest om den föreslagna justeringen av utjämnningssystemet införs. Detta riskerar försvåra arbetet med att upprätthålla likvärdig välfärd.

Syftet med det nuvarande systemet för kommunalekonomisk utjämning är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner att ge invånare likvärdig service oberoende av skillnader i skattekraft och struktur. Systemet i sin helhet har nyligen utretts av Utjämningskommittén i betänkandet ”Nätt och jämnt - likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn”.

Nuvarande kostnadsutjämningsmodell inkluderar en ersättning till befolkningsmässigt små och glesa kommuner för administrativa merkostnader. Ersättningen beräknas i nuvarande modell utifrån en indelning av kommunerna i grupper baserat på folkmängd samt invånardistans.

I finansdepartementets promemoria föreslås förändring i indelningen där ytterligare en gräns för invånardistans om 700 meter läggs till samt att den nedre gränsen för folkmängd höjs från 8 000 invånare till 10 000 invånare. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Finansdepartementets förslag skiljer sig från utjämningskommitténs betänkande. Utjämningskommittén kom i sitt betänkande fram till att avgörande för merkostnader för administrationsfunktioner är kommunstorlek samt att nuvarande modell för beräkning av gleshet inte är hanterbart att förvalta.

Förslaget ”Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner” innebär att landsbygdskommuners ersättning omfördelas för att möjliggöra finansiering av högre bidrag till mycket glesbebyggda kommuner.

Förslaget innebär – 7 822 859 kr för Skinskatteberg kommun.

Remissyttrande Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner (Fi/02010)

Skinskatteberg kommun ställer sig negativ till ”Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen” för kommuner i sin helhet. Förslagets utformning är problematisk då förändringar i sin helhet sker i gruppen landsbygdskommuner.

Delförslag utan att ge besked om helheten undergräver trovärdigheten samt minskar remissinstansers möjlighet till utförlig effektbedömning.

Det är avgörande för utjämnningssystemets legitimitet att dess beståndsdelar är korrekt utformade och bygger på saklig och vetenskaplig grund vilket var fallet i utjämningskommitténs förslag (SOU 2024:50).

Skinskatteberg kommun är kritisk till förslagets utformning ”Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner (Fi25/02010)”. Den är lösryckt ur utjämningskommitténs förslag samt omarbetad avseende gleshetsmåttet vilket leder till att legitimitet och vetenskapliga grunder saknas.

Det finns starka skäl att ifrågasätta ett nytt gleshetsmått som införs med så kort varsel och som saknar underbyggnad och en genomarbetad analys. Förslaget på gleshetsmått inkluderar helt eller närmast helt obebodd miljö i gleshetsmåttet, till exempel nationalparker, vilket leder till att vissa kommuner får ett än mer förstärkt gleshetsmått som inte speglar de kommunala åtagandena eller administrativa kostnaderna. Skinskatteberg kommun får redan idag mindre pengar än en större kommun med fler invånare, med klassindelning som medför utmaningar. Men att genomföra föreslagen förändring skapas inte en mer träffsäker modell utan detta behöver utredas mer innan eventuellt införande.

När det gäller förslagets hänvisning till behov av kommunsammanslagningar ställer Skinskattebergs kommun sig negativ till att detta ska ske genom omfördelning i utjämnningssystemet. Det strider framför allt mot utjämnningssystemets syfte.

Vid förändringar i utjämnningssystemet finns regeln om införandebidrag. Hur detta kommer att hanteras vid ett eventuellt genomförande 1 januari 2027 är mycket otydligt. Avsaknad av detta innebär att det inte ges någon tid för anpassning samtidigt som förändringen är av betydande storlek. Skinskattebergs kommun ser betydande brister i förslaget och bedömer att det saknar tillräcklig tydlighet. Utjämningskommitténs tidigare förslag framstår som mer genomarbetat och ger bättre planeringsförutsättningar. I en större kommun med större budget är förändringar likt förslaget mer försumbara och kan hanteras genom mindre förändringar. I Skinskatteberg kommun är detta en stor förändring som också riskerar att stoppa upp arbetet med digitalisering och kostnadsminskningar som redan pågår.

Vidare är Skinskatteberg kommun negativ till kort tidsperiod avseende inlämnande av remissvar samt när ändringar förslås träda i kraft.

Det är problematiskt att regeringen väljer att låta glesbefolkade delar av Sverige finansiera en satsning på ännu mer glesa områden. Utgångspunkten borde vara att hela Sverige måste samarbeta för att säkra en likvärdig välfärd, oavsett var man bor.

Frågan om kommunsammanslagningar är komplex och bör utredas separat. En sådan process kräver grundlig analys av ekonomiska, organisatoriska och demokratiska konsekvenser. För att säkerställa ett rättssäkert och hållbart genomförande behövs expertkompetens inom området samt statlig finansiering som stödjer kommunerna genom hela omställningen.

Sverige är i behov av en kostnadsutjämning som bygger på solidaritet, rättvisa och förståelse för de verkliga kostnadsdrivarna – inte en modell som ställer glesbygd mot glesbygd.

Underskrift:

Malin Sigmundsson

Malin Sigmundsson
t.f. kommunchef